

bol vlastníkom nehnuteľnosti, a to [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „parcela [REDACTED]“). Vzhľadom na to, že ich právny predchodca bol vyhlásený za mŕtveho, prebehlo v roku 1941 dedenie, ktorého predmetom bola aj parcela [REDACTED], a ako dedičia prichádzali do úvahy [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a deti po zomrelej [REDACTED], ktoré medzi sebou spísali rozdeľovaciu zmluvu – dielny list č. 2691/43, podľa ktorej sú spoluvlastníkmi danej nehnuteľnosti [REDACTED] a [REDACTED]. Sťažovatelia disponovali len rekonštruovanou PKV č. 460, v ktorej je vlastníctvo zapísané len na 50 % tak, že dedičia [REDACTED] a [REDACTED] v nej nie sú uvedení, PKV č. 460 chýbala aj v podkladoch k dedičstvu po zomrelom [REDACTED], z dôvodu čoho aj zhotoviteľ ROEP doplnil za vlastníka v podiele ½ Slovenský pozemkový fond (pôvodný žalovaný). V súčasnosti sú v mieste, kde bola parcela [REDACTED], parcely [REDACTED] vo vlastníctve osôb z [REDACTED] a parcela [REDACTED], ktorá je vo vlastníctve Slovenského pozemkového fondu. Keďže na [REDACTED] má pripadať približne 2 500 m², sťažovatelia žiadali, aby podiel [REDACTED] z parcely [REDACTED] vlastnil [REDACTED] a zvyšok Slovenský pozemkový fond.

3. Žaloba sťažovateľov bola napadnutým rozsudkom okresného súdu zamietnutá ako nedôvodná. V podstatnom okresný súd akcentoval, že sťažovatelia sa domáhajú určenia vlastníckeho práva spoluvlastníckeho podielu na pozemku, ktorý nie je totožný s pozemkom, ktorého spoluvlastnícky podiel podľa tvrdení sťažovateľov ich právny predchodca vlastnil. Sťažovatelia, resp. ich právny predchodca nemajú žiadny právny titul k spoluvlastníckemu podielu [REDACTED] na pozemku parcely [REDACTED].

4. Na odvolanie bol rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený ako vecne správny napadnutým rozsudkom krajského súdu.

5. V rámci odvolacieho konania odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie sa dôsledne nevysporiadal s prípadným posúdením uplatneného práva podľa § 11 ods. 1 a 2 a § 14 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“), ktoré sú pre rozhodnutie veci rozhodujúce pre posúdenie otázky, či možno v súdnom konaní určiť, že právny predchodca sťažovateľov bol v čase svojej smrti vlastníkom pozemku, ktorý vznikol dňom právoplatnosti rozhodnutia o schválení vykonania projektu pozemkových úprav alebo neskorším dňom určeným v takom rozhodnutí. Odvolací súd preto vyzval sťažovateľov podľa § 382 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), aby sa k možnému použitiu uvedených ustanovení vyjadrili.

6. V napadnutom rozsudku krajský súd akcentoval, že z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplynulo, že v [REDACTED], v ktorom sa nachádza predmetný pozemok, ku ktorému žiadali sťažovatelia určiť, že spoluvlastnícky podiel na ňom patrí do dedičstva po ich právnom predchodcovi, prebehol projekt pozemkových úprav podľa zákona č. 330/1991 Zb. Rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v Trenčíne č. O/2013/00048-246 zo 17. júla 2013 bolo schválené vykonanie projektu pozemkových úprav [REDACTED].

7. Odvolací súd vyslovil nesúhlas s právnym záverom súdu prvej inštancie, že vykonanie pozemkových úprav nebráni vlastníčkovi, aby sa domáhal svojich práv na súde určovacou žalobou. Odvolací súd pritom poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 219/2019 z 30. novembra 2021, z ktorého vyplynulo, že medzi originárne spôsoby nadobudnutia vlastníctva patrí aj nadobudnutie vlastníctva v dôsledku pozemkových úprav podľa zákona č. 330/1991 Zb., pri ktorých dochádza k zániku pôvodných pozemkov. Pri pozemkových úpravách dochádza k vytvoreniu nových pozemkov bez ohľadu na to, z koľkých pozemkov a s akým spoluvlastníckym režimom boli vytvorené. Vlastníctvo k týmto novým pozemkom sa nadobúda nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o schválení vykonania projektu pozemkových úprav alebo neskorším dňom uvedeným v rozhodnutí. Vlastník pozemku získaného v pozemkových úpravách je pozbavený právnej neistoty spojenej s prípadným vlastníctvom skorších vlastníkov.

8. Podľa odvolacieho súdu v [REDAKOVANÉ] prebehli pozemkové úpravy, pričom dňom právoplatnosti rozhodnutia o schválení vykonania projektu pozemkových úprav zanikli pôvodné pozemky a nadobudlo sa vlastníctvo k novým pozemkom (§ 11 ods. 1 a 2 v spojení s § 14 ods. 4 zákona č. 330/1991 Zb.). Došlo preto k vzniku nových vlastníckych práv originárnym spôsobom k vytvoreným novým pozemkom a predtým existujúce pozemky a vlastnícke práva k nim zanikli.

9. Podľa odvolacieho súdu všeobecný súd preto nemôže určiť, že pozemkovými úpravami novovytvorený pozemok patrí sčasti alebo celkom do dedičstva po osobe, ktorá v čase vykonania pozemkových úprav podľa zákona č. 330/1991 Zb. nežila a ako vlastník pozemku v obvode projektu pozemkových úprav nebola účastníkom pozemkových úprav, a to aj v prípade, že táto osoba v dotknutom katastrálnom území vlastnila niekedy v minulosti pred vykonaním pozemkových úprav nejaký pozemok.

II.

Argumentácia sťažovateľov

10. Sťažovatelia argumentujú, že ich ústavné právo na dedenie nemôže byť obmedzené zákonnou právnou úpravou použitou všeobecnými súdmi. Za ústavne nekonformný považujú právny názor odvolacieho súdu vyjadrený v bode 9 tohto uznesenia. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal v napadnutom rozsudku s ich námietkou týkajúcou sa ústavného práva zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy.

11. Sťažovatelia zastávajú názor, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu je síce formálne prípustné dovolanie, avšak v danom prípade nie sú dané dovolacie dôvody podľa § 420 a § 421 CSP. Sťažovatelia preto nepodávajú dovolanie, a preto nie je dôvod, aby sťažnosť bola odmietnutá pre nevyčerpanie všetkých možných právnych prostriedkov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Ochrana ústavnosti nie je výlučnou úlohou ústavného súdu, ale všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Aj pre všeobecné súdy vyplýva priamo z ústavy (čl. 46 ods. 1) povinnosť chrániť v konaní a pri rozhodovaní nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, preto sa subsidiárna právomoc ústavného súdu uplatní až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. napr. IV. ÚS 236/07). Ak teda právny poriadok poskytuje sťažovateľovi iné právne prostriedky ochrany práv garantovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, a to aj v podobe možnosti uplatnenia riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov v konaní pred všeobecným súdom, nemôže sa pred ich vyčerpaním domáhať úspešne ochrany práv v konaní pred ústavným súdom. Konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

14. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi.

K namietanému porušeniu základného práva dedič' napadnutým rozsudkom okresného súdu:

15. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti v tejto časti ústavný súd vychádzal z už spomenutého princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu boli sťažovatelia oprávnení podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, čo sťažovatelia aj využili a riadny opravný prostriedok, o ktorom následne rozhodoval krajský súd, aj podali. Uplatnenie právomoci krajského súdu vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu základného práva dediť napadnutým rozsudkom krajského súdu:

16. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy, ktorých uplatnenie sťažovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom sporovom konaní je to aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to za situácie, že tento opravný prostriedok je účinný na ochranu sťažovateľom označených práv (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

17. Sťažovatelia síce prezentujú v ústavnej sťažnosti záver o tom, že v ich veci nie je dovolanie prípustné, tento záver však bližšie neodôvodňujú a v ústavnej sťažnosti nepredkladajú argumenty, z akého dôvodu dovolanie v ich veci prípustné nie je.

18. V prípade časti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti rozhodnutiu odvolacieho súdu ústavný súd po dôslednom posúdení jej odôvodnenia konštatuje, že argumentácia sťažovateľov vo vzťahu k tvrdenému neoprávnenému zásahu do ich práva na dedenie je založená na namietaných nedostatkoch v procesnom postupe odvolacieho súdu, ktoré vyústili do svojvoľného (arbitrárneho) rozhodnutia. Za ústavne nekonformný totiž považujú sťažovatelia názor krajského súdu obsiahnutý v bode 9 tohto uznesenia a nevysporiadanie sa s ich námietkou o porušení ústavného práva.

19. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je pritom rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení (k tomu pozri aj bod 9.1 uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 236/2016 z 19. januára 2017 publikovaného pod R 19/2017).

20. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod. (pozri k tomu uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

21. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad

preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

22. S prihliadnutím na skutkovú a právnu argumentáciu sťažovateľov, ktorou v zásade namietajú arbitrárnosť odôvodnenia meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu, a s prihliadnutím na skutočnosť, že právo na riadne odôvodnenie je obsahovou súčasťou práva na spravodlivý proces, ústavný súd konštatuje, že jeho právomoci v konkrétnych okolnostiach veci predchádza právomoc najvyššieho súdu sa predmetnou argumentáciou sťažovateľov o neústavnosti záveru odvolacieho súdu ako nezohľadňujúceho ich právo na dedenie (resp. ich tvrdením o vade zmätočnosti) zaoberať a jej opodstatnenosť preskúmať.

23. Na tomto závere nič nemení ani to, že sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú porušenie základného práva hmotno-právneho charakteru, a ani to, že namietajú nevysporiadanie sa odvolacieho súdu s námietkou porušenia ústavného práva. Ako už bolo zdôraznené, porušenie práva hmotno-právneho charakteru podľa sťažovateľov vzniklo ako dôsledok procesného pochybenia všeobecného súdu, ktoré možno komplexne subsumovať pod právo na spravodlivý proces nachádzajúce svoje uplatnenie v dovolacom dôvode zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Notorieta je pritom to, že ochrana ústavnosti je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov, vo vzťahu ku ktorým je ochrana ústavnosti personifikovaná v čl. 144 ústavy, podľa ktorého sú sudcovia pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní nielen zákonom, ale aj ústavou, ústavným zákonom a medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy.

24. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej ústavnej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovatelia proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie nepodali. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavným súdom v situácii, keď nevyužili právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý im zákon účinne poskytoval, t. j. nepodali dovolanie, hoci ho podať mohli a mali, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 728/2016).

25. Sťažovatelia tiež ani netvrdili (tým menej preukazovali), že dovolanie v konkrétnych okolnostiach veci nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

26. Keďže v konkrétnych okolnostiach veci sťažovatelia, ktorí na podklade svojej už citovanej argumentácie tvrdili, že v dôsledku v ich veci konajúceho odvolacieho súdu došlo k zásahu do ich základného práva dediť, mali k dispozícii účinný právny prostriedok, a to dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, je daná právomoc najvyššieho súdu sa skutkovou a právnu argumentáciou zaoberať v dovolacom konaní (obdobne I. ÚS 346/2019 a IV. ÚS 154/2020).

27. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

28. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľov stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu